

Наташа ДИДЕНКО

ЈНУ Институт за национална историја – Скопје

ОБРАЗОВНАТА ДЕЈНОСТ НА СРЕДНОТО И ОСНОВНИТЕ МУЗИЧКИ УЧИЛИШТА ВО МАКЕДОНИЈА ВО УЧЕБНАТА 1948/49 ГОДИНА

Развојот на воспитно-образовниот процес во основните и средните училишта е забележлив по ослободувањето и создавањето на Македонија како федерална единица во составот на Демократска Федерална Југославија. Во овој период главната грижа на народната власт била насочена кон проширување на мрежата на воспитно-образовните институции и намалување на неписменоста, со цел да се создаде основа за издигнување на образовното и културното ниво на народот.

Најнапред, се пристапило кон уредување на нормативно-правната регулатива во организацијата и работата на основните училишта како најзначаен фактор на воспитно-образовниот систем. Во таа смисла, првиот званичен документ за наставата во овие образовни-институции, која на почетокот се остварувала на четиригодишно ниво, бил донесен од страна на Поверенството за просвета¹ на 30 септември 1944 година, во кој е истакнато: „Наставата се изведува на македонски јазик кој е установен како официјален“, при што била приложена и привремената

¹ Поверенството за просвета е формирано на 6 август 1944 година во с. Рамно, Кумановско, од страна на Президиумот на Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија (понатаму: АСНОМ), како едно од осумте поверенства, во кои спаѓале и оние за информации, за внатрешни работи, за народно стопанство и обнова, за финансии, за соопштенија и градежништво, за социјална политика и за судство (*Документи од создавањето и развитокот на Н. Р. Македонија (1944 – 1946)* (Скопје: Државно кногоиздателство на Македонија, 1949), 23). По формирањето на првата Влада на Македонија во рамките на Југословенската Федерација (14 – 16 април 1945 г.), е преименувано во Министерство за просвета (Нада Јурукова, *Културно-просветни појави и процеси во Македонија 1944 – 1953* (Скопје: Институт за национална историја, 2003), 39).

азбука (составена од 25 букви) со цел наставата во училиштата да се одвива врз единствена писмена основа.² Меѓутоа, со создавањето на новата македонска азбука од 31 буква (3 мај 1945 г.),³ нејзиното официјално усвојување (5 мај 1945 г.) и со озакопувањето на македонскиот правопис (7 јуни 1945 г.) се поставуваат темелите на македонскиот литературен јазик и се утврдуваат основите на македонската писменост,⁴ по што се започнува со издавање на учебници за основните училишта.

По согледувањето дека четиригодишното основно образование не давало доволно можности за успешно вклучување во сложените процеси на обновата и индустријализацијата на земјата, како и можности за развој на повисоките форми на образование, се правеле напори за негово продолжување на седумгодишно.⁵ Затоа, од самиот почеток, таму каде што дозволувале условите, биле отворани и виши основни училишта (нижи гимназии), а со донесувањето на Законот за седумгодишно основно образование, на 24 ноември 1948 година од страна на Народното собрание на НРМ,⁶ започнале да се отвараат и седумгодишни основни училишта: а) на македонски јазик: во с. Галичник, Дебарска околија; с. Долнени и с. Витолиште, Прилепска околија; с. Лабуниште и с. Луково, Струшка околија; с. Муртино, Струмичка околија; с. Горно Врановци и с. Чашка, Титов-Велешка околија; с. Вратница, Тетовска околија; с. Сопотница, Демир-хисарска околија; с. Горобинци, Светиниколска околија и с. Асамати, Ресенска околија; б) на албански наставен јазик: во с. Матејче, Кумановска околија и в) на турски наставен јазик: во с. Канатларци, Прилепска околија и с. Џумалија,⁷ Светиниколска околија.⁸

По ослободувањето Македонија наследила неразвиен систем и во средно образование. Во насока на уредување на нормативно-правната регулатива во организацијата и работата на средните училишта, на седницата на президиумот на АСНОМ, одржана од 2 до 5 септември 1944 година, од страна на тогашниот повереник за просвета Епаминонда Попандонов⁹ било предложено наставата во овие училишта да трае три години. Меѓутоа, таквата одлука предизвикала диску-

² Киро Камберски, „Основното воспитание и образование во Македонија по ослободувањето 1945 – 1975“, *Годишен зборник на Филозофскиот факултет*, бр. 47, Скопје (1994), 57-58.

³ *Документи од создавањето и развитокот на Н. Р. Македонија (1944 – 1946)*, 64-65.

⁴ Нада Јурукова, *Основното воспитание и образование во Македонија 1944 – 1950* (Скопје: Институт за национална историја, 1990), 104.

⁵ Камберски, „Основното воспитание“, 58.

⁶ „Закон за седумгодишно основно образование“, *Службен весник на НРМ*, бр. 38/48, 13 декември 1948, 279.

⁷ Денешно Лозово.

⁸ „Решение за отварање на седумлетки“, *Службен весник на НРМ*, бр. 24/48, 23 август 1948, 194.

⁹ Епаминонда Попандонов (Струмица, 1898 – Софија, 1968) – учесник во Народноослободителната војска (натаму: НОВ) и прв повереник за просвета во Президиумот на АСНОМ.

сија помеѓу членовите на президиумот на АСНОМ, по што било заклучено наставата да се изведува во времетраење од пет години.¹⁰

Непосредно со уредувањето на нормативно-правната регулатива во организацијата и работата на основните и средните училишта, се пристапило кон проширување на нивната мрежа. Во таа смисла, во учебната 1944/45 година, во Македонија имало 927 основни училишта, со 1 752 паралелки, посетени од 83 097 ученици (46 667 машки и 36 430 женски). Во следната 1945/46 учебна година нивниот број бил зголемен на 1 034 основни училишта, со 2 345 паралелки, посетени од 109 185 ученици (62 807 машки и 46 378 женски).¹¹ Зголемениот број на училиштата бил забележлив и во следните години, по што: во учебната 1946/47 година имало 1 036 основни училишта, со 2 374 паралелки, посетени од 11 057 ученици (64 304 машки и 46 753 женски); во следната 1947/48 учебна година имало 1 208 основни училишта, со 2 892 паралелки, посетени од 130 091 ученици (73 381 машки и 56 710 женски) и во учебната 1948/49 година имало 1 239 основни училишта со 2 894 паралелки, посетени од 132 797 ученици (72 350 машки и 60 447 женски).¹²

Во однос на средните училишта особено значајно место заземале гимназиите, при што во учебната 1944/45 година работеле вкупно 11 гимназии, од кои 10 биле непотполни: во Битола, Кавадарци, Куманово, Прилеп, Скопје (Машка и Женска гимназија), Струмица, Тетово, Велес, Штип и една потполна гимназија во Охрид.¹³ Гимназиите имале вкупно 122 паралелки (58 во нижите класови (I, II и III клас) и 64 во вишите класови (од IV до VIII клас), посетени од 4 336 ученика, од кои 2 353 ученици во нижите класови (1 351 машки и 1 002 женски) и 1 983 ученици во вишите класови (1 083 машки и 900 женски).¹⁴ Следната 1945/46 учебна година нивниот број бил зголемен на 23, од кои 13 биле непотполни: во Берово, Делчево, Гевгелија, Кочани, Кратово, Крива Паланка, Неготино, Радовиш, Ресен, Струга, Свети Николе, Тетово и во Скопје (при Машката гимназија) и 10 потполни гимназии: во Битола, Кавадарци, Куманово, Прилеп, Струмица, Скопје (Машка и Женска Гимназија), Велес, Штип и Охрид. Во овие гимназии имало вкупно 320 паралелки (229 во нижите и 91 паралелка во вишите класови), посетени од 15 479 ученика, од кои 11 441 ученици во нижите класови (6 614 машки и 4 827 женски) и 4 038 ученика во вишите класови (2 290 машки и 1 748 женски).¹⁵

Со отворањето на 4 нови непотполни гимназии во Гостивар, Дебар, Кичево и Крушево и со подигнувањето на гимназијата во Тетово на степен на пот-

¹⁰ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 84.

¹¹ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 65.

¹² Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 65- 66.

¹³ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 91-92.

¹⁴ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 92.

¹⁵ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 92.

полна, во учебната 1946/47 година во Македонија работеле вкупно 27 гимназии, од кои 16 биле непотполни и 11 потполни, составени од 369 паралелки (277 во нижите и 92 паралелки во вишите класови), посетени од 13 227 ученика од нижите класови (8 006 машки и 5 221 женски) и 3 585 ученика од вишите класови (2 106 машки и 1 479 женски).¹⁶ Во учебната 1947/48 година, со отворањето на непотполната гимназија во Битола, работеле вкупно 28 гимназии. Од нив 17 биле непотполни и 11 потполни, со вкупно 384 паралелки (303 во нижите и 81 паралелка во вишите класови), посетени од 16 749 ученика, од кои 13 779 ученици од нижите класови (8 179 машки и 5 600 женски) и 2 970 во вишите класови (1 716 машки и 1 254 женски).¹⁷ Зголемениот број на гимназии бил забележлив и во следната 1948/49 учебна година, при што со подигнувањето на гимназијата во Кочани на степен на потполна и со отворањето на по една непотполна гимназија при потполните гимназии во Куманово, Прилеп, Скопје (при Женската гимназија), работеле вкупно 31 гимназија во Македонија, од кои 19 биле непотполни и 12 потполни, составени од 411 паралелки (309 во нижите и 102 паралелки во вишите класови), посетени од 18 736 ученика, од кои 14 978 ученици од нижите класови (9 142 машки и 5 836 женски) и 3 758 ученика во вишите класови (2 163 машки и 1 595 женски).¹⁸

Во настојувањата да се реформира и организира целокупниот живот во Македонија, особено внимание се посветувало на просветно - културниот развој. Затоа биле отворани средни стручни училишта преку кои се забрзувал процесот за создавање на стручни кадри. Во таа смисла биле отворани учителски школи за создавање на учителски кадар, медицински училишта за медицински кадар, економски училишта за економски кадар, а во контекст на нашиот интерес во 1945 година во Скопје било отворено Средното музичко училиште (денес ДМБУЦ „Илија Николовски – Луј“), за оспособување на педагошки кадар во основните и средните училишта.¹⁹ Во текот на наредните години биле отворени и основни/нижи музички училишта во Велес (1946)²⁰, Куманово (1946), Штип (1947), Битола (1947)²¹ и во Скопје (1948).²² Со овие училишта всушност започнало

¹⁶ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 93.

¹⁷ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 93.

¹⁸ Јурукова, *Културно-просветните појави и процеси во Македонија (1944 – 1953)*, 93-94.

¹⁹ Новица Велјановски, *АСНОМ: културолошки рефлексии: 60 години АСНОМ* (Скопје: ЕН ЕС Реклам, 2003), 290.

²⁰ *Еден век музички живот. 40 години на Основното музичко училиште „Киро Димов“ Титов Велес*, гл. уред. Славко Николов (Титов Велес: Графичка работна организација „Графичар“, 1988), 12.

²¹ Ленче Насев, *Педагошка делатност македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева*, (Белград, 2016), 46 (докторска дисертација во ракопис).

²² *Музичко-балетски училишен центар „Илија Николовски-Луј“: 1945-1995*, гл. ред. Марија Писинова и др. (Скопје: Музичко-балетски училишен центар „Илија Николовски-Луј“, 1995), 15.

организираното музичко образование на оние талентирани деца што веќе биле редовни ученици во основните училишта или во гимназиите, а кои не биле помлади од 8, ниту пак постари од 14 години, со исклучок на оние што се одлучувале да свират на дувачки инструменти, кои не требало да бидат помлади од 12 години.²³

Наставата во нив се одвивала според наставните планови и програми, изработени на 14 ноември 1946 година, од страна на Министерството за просвета на НРМ,²⁴ додека во Средното музичко училиште на почетокот се работело по една привремена наставна програма, често менувана според стручноста на наставниот кадар и бројноста на учениците.²⁵ Но, по донесувањето на Уредбата од Комитетот за култура и уметност при Владата на Федеративна Народна Република Југославија (понатаму: ФНРЈ),²⁶ за реорганизација на наставата во музичките школи, во учебната 1948/49 година Средното музичко училиште преминало кон новиот наставен план - единствен за целата ФНРЈ, со што се создале многу потешкотии најпрво во неговата дејност, а понатаму и во дејноста на основните музички училишта, бидејќи и тие биле реорганизирани по новиот наставен план. Анализата за работата на Средното и основните музички училишта во НРМ во учебната 1948/49 година, која што ја претставуваме целосно, се наоѓа во Државниот архив на Република Северна Македонија, во фондот Министерство за просвета (1945 – 1951), кут. 19, а. е. 23, 69-73. Нивната содржина е пренесена без јазични интервенции, а дополнувањата обележани во квадратни загради [] се направени со цел текстот да биде достапен за читателите.

²³ Државен архив на Република Северна Македонија (натаму: ДАРСМ), ф. 170, Министерство за просвета на НРМ (1945 – 1951), Наставни планови и програми за нижите музички училишта, к. 19, а. е. 40, 12.

²⁴ Наставните планови програми се однесуваат за основните/нижките музички училишта во: Велес, Куманово, Штип и Битола. Види во: ДАРСМ, ф. 170, Министерство за просвета на НРМ (1945 – 1951), Наставни планови и програми за нижите музички училишта, к. 19, а. е. 40, 112 – 120.

²⁵ ДАРСМ, ф. 170, Министерство за просвета на НРМ (1945 – 1951), Анализа за работата на средната и нижите музички школи во НРМ, к. 19, а. е. а.е. 23, 69.

²⁶ Комитетот за култура и уметност при Владата на ФНРЈ е основан на 8 февруари 1946 година, со цел да помогне во развојот на општонародната култура и културните вредности, да ја одржува и унапредува културната врска со странските земји и да ја одржува работата и тесната соработка меѓу народите на ФНРЈ (Ана Хофман, „Комитет за култура и уметност при Влади ФНРЈ (Установа и њена архивска граѓа)“, *Архив, Часопис Архива Југославије*, год. II, бр. 2, гл. уред. Момчило Миховиќ, Београд (2001), 43). На предлог на Владата на ФНРЈ, Президиумот на Народното собрание на ФНРЈ, на 15 декември 1948 година, донело одлука за формирање на Министерство за наука и култура при Владата на ФНРЈ, коешто ги превземало работата и надлежностите на Комитетот за култура и уметност и школство и наука при Владата на ФНРЈ („Указ о образовању Министарства за наука и културу Владе ФНРЈ“. *Службени лист ФНРЈ*, бр. 108/48, 15 декември 1948, 1775.

АНАЛИЗА ЗА РАБОТАТА НА СРЕДНАТА И НИЖИТЕ МУЗИЧКИ ШКОЛИ ВО НРМ

Од ослободувањето до денеска во НРМ се отворени една Средна музичка школа во Скопје и шест нижи и тоа: Битола, Титов Велес, Штип и Куманово по една нижа и во Скопје две нижи, од кои што едната под одделението за култура и уметност при Г[радскиот] Н[ароден] О[дбор] и една при Средната музичка школа.

Бројот на запишаните ученици во Средната и нижите музички школи во текот на оваа школска година е следен:

Во Средната музичка школа:

I подготвителен клас	м[ашки] 13	ж[енски] 22	се: 35
II подготвителен клас	м[ашки] 8	ж[енски] /	се: 8
I кл[ас] средно инстр[ументален отсек]	м[ашки] 17	ж[енски] 4	се: 21
I кл[ас] наставн[ич- ко-теоретски отсек]	м[ашки] 7	ж[енски] 11	се: 18
III кл[ас] наставн[ич- ко-теоретски отсек]	м[ашки] 4	ж[енски] 1	се: 5
IV кл[ас] наставн[ич- ко-теоретски отсек]	м[ашки] /	ж[енски] 5	се: 5
V кл[ас] наставн[ич- ко-теоретски отсек]	м[ашки] /	ж[енски] 3	се: 3
Вкупно:	м[ашки] 49	ж[енски] 46	се: 95

Во Нижите музички школи: Скопје, Куманово, Битола, Штип и Титов Велес и Нижата при Средната музичка школа:

I клас	м[ашки] 144	ж[енски] 184	се: 328
II клас	м[ашки] 69	ж[енски] 98	се: 167
III клас	м[ашки] 42	ж[енски] 85	се: 127
IV клас	м[ашки] 10	ж[енски] 2	се: 12
V клас	м[ашки] 2	ж[енски] 3	се: 5
Вкупно:	м[ашки] 267	ж[енски] 372	се: 639

Во почетокот скоро во сите школи се работеше по една привремена наставна програма, која често се изменуваше, према месните прилики, како во однос на учениците, така и во однос на стручноста на наставниот кадар и нивниот број (на пр[имер]: Немајќи учебници и музичка литература, наставниците се служеа со онаа литература со која што се располагаше, иако истата не одговараше на неговиот музички развој и возраста) многу музички школи во почетокот беа раководени само од еден наставник и тоа често нестручен, кој што ги предаваше сите практични и теоријски предмети и јасно дека таква работа не можеше да [го] даде очекуваниот резултат.

Од донесувањето на уредбата од Комитетот за култура и уметност при Владата на ФНРЈ за реорганизација на наставата во музичките школи, во школската 1948/49 год., се премина на новиот наставен план, единствен за целата ФНРЈ.

Преминувањето на новата наставна програма, создаде за Средната музичка школа, многу нови тешкотии. Новата наставна програма за Средните музички школи, предвидува да во Средната школа можат да се упишат ученици који што ја завршиле нижата школа (која по новата програма траје 6 години) или директно, но со приемен испит со материјал равен на нижата школа, а со нешто помал материјал за учениците од теоријско наставничкиот оддел. Јасно е да при овој положение во првата учебна година по новиот план и програма немаше ученици, кои што би одговарале на условијата за прием во прва година. Нашата Средна музичка школа постои три години и за тоа време не можеа да се подготват ученици, кои што направо по новата програма би минале во прва година средна школа. Не треба да се заборава да маса од учениците, кои што се јавија, на приемен испит за средна музичка школа, бидејќи имаа мала матура, имаа многу малку познанија за музиката и инструментот, или немаа никаква. За да би се избегнало затварањето на првата година во средната школа, додека од нижите не се подготви ученички кадар, за средната школа, се прибегне до едно компромисно решение (се однесува за теоријско-наставничкиот отсек) да новопријавените ученици се поделат во две годишта: подготвителен оддел и форсирајќи ја наставата (специјално по клавир и солфеж) истите приближно се оспособат да за една или две години го положат приемен испит за средната школа теоријско-наставничкиот отсек. Наставата во средната школа по клавир за тие ученици и понатаму ќе се одржава во форсирано темпо, создавајќи им [ги] сите условија за вежбање како би до крајот на школувањето го совладале предвидениот материјал. Овој положение ќе трае кратко време додека не стигнат кадровите од нижите школи.

Со преминувањето на новата наставна програма се јави и проблемот за наставниот кадар, кој што треба да ја спроведе тајна програма.

Наставниот кадар во Средната музичка школа е следниот:

а) Редовни	8
Од тие: клавир	4
виолина	1
соло пеење	1
стручно теоретски предмети	2
б) Хонорарни	24 наставника
За виолина, клавир, теоријски, општо-образователни предмети и за сите дувачки инструменти.	

Од горе изложеното се гледа дека $\frac{3}{4}$ од преподавателскиот кадар (75%) е хонорарен, што значи редовно [се] заангажирани во други служби, кое што се одразува на редовноста и квалитетот на наставата, поради нивната преоптеретеност.

Еден од најтешките проблеми, моментално е прашањето на наставата по виолина. Школата има еден редовен преподавател (Димитрина Лилова), која како педагог е многу слаба и без определена метода.

Останатите преподаватели по виолина (хонорарните) се презаангажирани било во оркестрите во Радио-Скопје и Операта, или [во] другите служби. По таја причина, често се случува да отсаствуваат или доваѓаат заморени, така да сето тоа се одразува на успехот на учениците.

Неколку години по ред, дирекцијата на музичката школа, како преку Министерството за просвета, така и преку Комитетот за култура и уметност, барала да и се стави на расположение макар еден стручњак за наставата по виолина.

Како по новата наставна програма сите ученици се задолжени да учат клавир, било како спореден или главен предмет, нуждата од наставен кадар по клавир е голема. Во школата работат 4 редовни и 1 хонорарен преподавател. Два од редовните наставника, немаат стручни квалификации и спрема, а се ангажирани по потреба.

За стручно издигнување на наставничкиот кадар по клавир се одржуваат стручни конференции, на кои што се расправуваат проблемите од методиката на наставата по клавир.

Двата редовна наставника по теоретските предмети се преоптеретени, како со голем број на часови, така и со предмети, на пр[имер] еден предава 6 различни предмети – солфеж, хармонија, контрапункт, методика, познанија од хор-

ската литература и оркестар – а при тоа [е] зафатен и во културно-просветниот живот во градот, природно се одразува на квалитетот на нивната работа.

Што се однесува до наставата по соло пеење може да се констатира следното:

Од назначувањето на редовен преподавател по соло пеење на професорката Ника [Монастри] Кунели,²⁷ беше организирана пеачката класа при средната школа, за која што се пријави во гласовни возрасни ученици, од кои што голем број со мала општа култура.

Резултат од нејзината погодима работа може да се огледа во тоа, што денеска во Скопската опера пе[јат] 6 ученика како солисти, од кои што 2 се прваци на операта²⁸ и од ден на ден се повеќе се развиваат.

Горното го изнесувам, бидејќи да во последно време (особено после Македонскиот фестивал во Белград) се дискутира за начинот и методата на нејзината работа. По тоа прашање думата би ја имале стручњаците – специјалисти, а ние го изнесуеме до толку што такво положение многу штетно се одразува во работата на нејзините ученици. Недостатокот на музичката литература по соло пеење а особено недостатокот на еден редовен корепетитор е голема пречка за постигнување на подобар успех во пеачката класа.

Во врска со успехот во наставата, еден од главните услови, (покрај наставничкиот кадар), е прашањето за наставни средства и училиа. Благодарение на разбирањата што ги покажа Народната власт за потребите на музичките школи, во последно време во Средната музичка школа прилично се подобри прашањето за инструменти и музичка литература. Сепак по новата програма и уголемениот број на учениците во потполност нуждите уште не се задоволени.

Школата располага со следните инструменти:

а) клавири и пиана.....	26
б) хармониум.....	2
в) виолини.....	21
г) виоли.....	1
д) виолон-чела.....	9
г) контра-бас.....	3
е) кларинети.....	5

²⁷ Професор по соло пеење во Средното музичко училиште во периодот од 1946 до 1951 година (Музичко-балетски училишен центар „Илија Николовски-Луј“: 1945-1995, 107-108).

²⁸ Една од нив е Павлина Апостолова (Тетово, 1927 – Скопје, 2018) – македонска оперска певица, сопран, првенка на Операта на Македонскиот народен театар.

ж) флаути.....	6
з) труби.....	7
и) ²⁹ хорни.....	5
ј) тромбон.....	6
к) обои.....	2
л) фаготи.....	2
м) ³⁰ тапани.....	2

Од горната табела, а со оглед на новата наставна програма, по која што сите ученици треба да учат клавир, се гледа дека нуждата за клавир е се уште голема. Покрај наголемување [на] бројот на клавирите, јасно е да треба да се оспособат повеќе простории, како за наставата така и за вежбање, затоа што се случува да во една вежбална учениците вежбат на неколку различни инструменти. Моментално во школскиот двор се во изградба 4 вежбални и една сала, со кои што донекаде и привремено ќе се реши прашањето за простории.

Истовремено се изградува и една работилница за поправка на инструменти, која што покасно ќе овозможи оспособување на кадар на клавир штимер и мајстор за поправка на инструменти.

Изградувањето на овие простории привремено ќе [ги] задоволи потребите на школата, додека не се изгради една нова школска зграда, во која што ќе бидат сместени просториите за наставата, вежбање и за становање на учениците (интернатот на школата).

Прашањето за сместување на учениците [не] е решено, бидејќи просториите каде сега се сместени учениците од ова школа не се на школата (женските во учителската школа а машките во студентскиот дом) и не одговараат воопште на основните хигиенски барања. Управата на школата превзема мерки преку Градскиот Народен одбор за да добие една зграда во близина на самата школа, која што по наше мнение, ќе треба да го реши ова прашање.

Положбата во интернатот е у толку незадоволителна, што во интернатите, како машкиот така и женскиот нема воспитачи, који би водиле контрола и давале напаствија за работа.

Како идни задачи да се подобри квалитетот на наставата, како и распоредот [на] преподавателите од многу предмети а [и да] бидат определени сами за своите стручни предмети и за подобрување [на] животните услови на учениците во интернатот, пред управата на школата се поставув[аа] за решавање следните проблеми:

²⁹ под буквата „s“ – недостасува во документот

³⁰ под буквата „л“ – недостасува во документот

1. Да бараме преку Министерството за наука и култура при Владата на ФНРЈ да се доделат на работа следните стручни преподаватели:

- а) два преподавателя по виолина
- б) два преподавателя по клавир
- в) еден корепетитор за пеачката класа
- г) еден преподавател по теоријските предмети (историја на музиката; хармонија и контрапункт).

2. Да се одобрат кредити за набавка на инструменти на музичката литература и тоа: 10 клавира или пиана, 5 обои, 3 фагота, 10 виолон-чела, 3 контра-баса, по пет примерка од сите основни школи за дувачките инструменти и друга концертна литература.

3. Да се одобри буџет и внесе во инвестициониот план изградувањето на нова зграда за Средната музичка школа со интернат.

4. Да се одреди посебна зграда за самостален интернат (додека не се изгради новата зграда)

5. Да се назначи полна управа на интернатот како и васпитачи.

Исто така и наставата во нижите школи е во реорганизација по новиот наставен план, единствен за сите нижи музички школи во ФНРЈ.

Новата реорганизација на овие школи ни створи и тешкотии, кои што постоеја и порано, кога школите работеа по привремената наставна програма. Така на пр. во нижите музички школи ги немаме отворено сите класи (виолон-чело) поради немањето на наставнички кадар. Поради недостиг на наставнички кадар, а и поради големиот број на хонорарни часови, кои што наставниците треба да ги држат, што ќе го намали квалитетот на наставата, а треба да се држат според бројот на учениците, требаше во некои школи да го намалиме индивидуалниот час, место 30 минути на 22 мин.

Основни проблеми и за нижите музички школи, за правилно спроведување на наставата, е прашањето за кадар.

Во шест музикални школи, освен таја при Средната музичка школа во Скопје, го имаме следниот преподавателски кадар:

Во Скопје	3 редовни	3 хонорарни
Во Битола	7 редовни	/
Во Титов Велес	5 редовни	/
Во Куманово	3 редовни	/
Во Штип	2 редовни	2 хонорарни преподавателя

Преподавателите по нижите школи не можат да се разделат по струка бидејќи да во сите школи, освен во Скопската нижа музичка школа поголем дел од преподавателите предаваат освен својот стручен предмет (клавир или виолини) и солфеж со елементарна теорија поради немањето на преподаватели за тој предмет.

Педагошката и стручната спрема на преподаватели во нижите музички школи, од која што е зависен и квалитетот на наставата, не задоволува, што произлегуе дека и резултатите од нив не можат да бидат задоволителни.

Така на пр[имер] од 25 преподаватели во нижите музички школи само 5 се со стручна подготовка, а останатите се со завршен музички курс, или и со недовршено музичко образование назначени по потреба (пр. во Штип).

Покрај тоа сите преподаватели се зафатени, и покрај големиот број на часови, и во културно-просветната работа во градовите, каде што работат, така да тоа се одразува на нивниот квалитет на работа во школата.

Прашањето за наставни средства и учила во нижите музички школи е уште болно. Во почетокот на ова година, од инвестициите на Министерството за просвета, на нижите музички школи им беа раздадени 11 клавира и пианина, со кои што нуждата од тие инструменти не можеше да се задоволи, поради големиот број на ученици по клавир. Исто така немањето на други инструменти во доволен број (особено мали виолини, [виолон-]чела, немање на музичка литература, предвидена во наставната програма, школи за клавир, виолина, [виолон-]чело и др.), сето тоа претставува пречка за работата на нижите музички школи.

Бидејќи материјалната издршка на тие школи е по буџетот на Градскиот Народен одбор, при некој ГНО се јави и неразбирање за нуждите на школите за набавка на инвентар и инструменти, така да буџетот на школите се сосем мали (пр. во Куманово и Штип), а подобро во Скопје и Битола.

Нижите музички школи во моментот располагаат со следните инструменти:

Клавири и пиана.....	19
Хармониуми.....	1
Виолини	78
Виоли	3
Виолон-чела	2
Кларинети.....	22
Флаути	7
Пикола	8

Флигорни	14
Труби	18
Баритони	1
Хорни	9
Басови	2
Туба-бас.....	1
Тромбони.....	5
Барабани	5
Тапани	1
Чинели	1

Како што од табелата се гледа, нижите музички школи располагаат и со дувачки инструменти, кои што инструменти не се предаваат во овие години, који за сега ги имаме во школите (прва, втора и трета година), а ќе послужат по касно (за во V и VI година, а сега се употребуваат само како пионерска дувачка музика при школите).

Школските простории, во кои што работат нижите музички школи не одговараат на педагошките и хигиенските услови. Малиот број на училници, вежбалници, доизтрајани згради, се тоа се пречки за работа во наставата. Штипската школа на пр. е сместена во една барака, а во Титов-Велешката школа се сместени покрај школата и канцелариите на театарот, Сојузот на културно-уметничките друштва и просториите на културно-уметничкото друштво „Кочо Рацин“. Подобри услови за работа имаат школите во Скопје и Битола, [но] пак затоа немаат доволно простории.

Од сите нижи музички школи само Кумановската има интернат со 13 ученика. Спалната на учениците во интернатот и мензата воопшто не одговараат на хигиенските услови. Васпитач во интернатот нема, а надзор над учениците водат преподавателите од музичката школа.

Уште една од пречките во работата на музичките школи е и немарниот однос на некој преподаватели на гимназиите и раководителите на школите кон музичките школи. Често менување на програмите на гимназиите и основните училишта, задржувањето на учениците од некој преподаватели, на ванредни часови, не водејќи сметка за распоредот на часовите во музичките школи, ја отежнува наставата во овие школи.

Во иднина ќе треба да се обрне внимание на подобрување [на] условите за работа на музичките школи; сместување во нови згради, набавка на инструменти, учила, литература, а за подобрување [на] квалитетот на наставата [треба да се обрне внимание] на педагошко[то] идејно издигање на наставничкиот кадар.